

SXEDIO.GK8

20.8.1954: Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΠΑΠΑΓΟΣ ΕΞΗΓΕΙ ΓΙΑΤΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΝΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΙ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΛΘ, 7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1955)

Η απόφαση του Πρωθυπουργού της Ελλάδας Αλέξανδρου Παπάγου να προσφύγει στα Ηνωμένα Έθνη δεν ήταν απόφαση της στιγμής αλλά προηγήθηκαν πολλά γεγονότα τα οποία τον ανάγκασαν να προχωρήσει.

Όλα τα γεγονότα τα εξήγησαν ο στρατάρχης Παπάγος και ο υπουργός του των Εξωτερικών Στέφανος Στεφανόπουλος στη Βουλή των Ελλήνων ύστερα από ένα χρόνο (Πρακτικά συνεδριάσεις ΛΘ, 7 Φεβρουαρίου, 1955):

Α. ΠΑΠΑΓΟΣ (Πρόεδρος Κυβερνήσεως): Κύριοι βουλευταί ευθύς από της επομένης των εκλογών, η προσοχή της Κυβερνήσεως εγράφη προς την Κυπριακήν υπόθεσιν. Η Κυβέρνησις είχε και έχει συναίσθησιν της ιστορικής ευθύνης της, όσον αφορά το εθνικόν τούτο ζήτημα.

Την 4ην Δεκεμβρίου 1952 απαντών εις συγχαρητήριον τηλεγράφημα του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, του έλεγα και τον διαβεβαίωνα αυτόν και δι' αυτού τον Κυπριακόν Λαόν, ότι τόσον εγώ όσο και η υπ' εμέ Κυβέρνησις θα πράξωμεν το παν, ώστε το κυπριακόν ζήτημα να λάβη την εμπρέπουσαν θέσιν και λύσιν εντός του πλαισίου της σημερινής πραγματικότητος. Ομοίως εις τας προγραμματικές δηλώσεις της Κυβερνήσεως, τας γενομένας την 17ην Δεκεμβρίου 1952, αντιμετώπισωμεν το Κυπριακόν ζήτημα, το οποίον συνέχει τας καρδίας και τας ψυχάς όλων των Ελλήνων, εντός του πλαισίου της σημερινής πραγματικότητος.

Εις διαφόρους συνομιλίας, κύριοι βουλευταί, τας οποίας είχον με τον ενταύθα πρέσβυν της Μεγάλης Βρετανίας τον Σερ Τσιαρλς Πηκ, του ετόνιζον ότι δεν είναι δυατόν να υπάρξη Κυβέρνησις ελληνική, η οποία να αδιαφορήση διά το Κυπριακόν ζήτημα, δεν είναι

δυνατόν να υπάρξει Έλληνας ο οποίος να αδιαφορήσει διὰ την τύχην **400** χιλιάδων Ελλήνων, και ότι θα έπρεπε να εξευρεθῆ μία λύσις, λύσις τοιαύτη η οποία ικανοποιούσα τους κυπρίους, να μη ἔχη ως αποτέλεσμα την διαταραχὴν των σχέσεων και της φιλίας με την Μεγάλην Βρετανίαν, εις την οποίαν φιλίαν, τόσον εγώ, ὅσον και η Κυβέρνησις μου αποδίδομεν μεγάλην σημασίαν και θεωρούμεν αὐτήν ως ἓνα ακρογωνιαίον λίθον της εξωτερικῆς πολιτικῆς της χώρας.

Του ἔλεγον ότι μία συζητητέα λύσις θα ἦτο η παραχώρησις ενός φιλελευθέρου συντάγματος ὑπὸ την προϋπόθεσιν διενεργείας δημοψηφίσματος εντὸς **2** ἢ **3** ετῶν. Και προσέθετον ότι διὰ την εξασφάλισιν των στρατηγικῶν αναφερόντων και απαιτήσεων της Βρετανικῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς εν τη Μέσῃ Ανατολή θα εἴμεθα διατεθειμένοι ὄχι μόνον βάσεις να παραχωρήσωμεν (επί) της Μεγαλονήσου, ἀλλὰ και εις την ηπειρωτικὴν και νησιωτικὴν Ελλάδα.

Ὁ πρέσβυς της Μεγαλῆς Βρετανίας με ἤκουε πάντοτε μετὰ προσοχῆς και με τη διακρίνουσαν αὐτὸν ευγένειαν με διεβεβαίωεν ότι ὅσα του ἔλεγον διεπιβάζοντο εις το Ὑπουργεῖον των Εξωτερικῶν της Μεγαλῆς Βρετανίας, ἀλλὰ ότι αὐτὸς ὄσεν εθεώρει εὐθετον την στιγμὴν διὰ την ανακίνησιν του Κυπριακοῦ προβλήματος.

Επί του σημείου τούτου κύριοι βουλευταί, διεφώνουν ἀπολύτως, διότι ολοέν μας ἤρχοντο και δυσάρεστα νέα ἀπὸ την Κύπρον. Αἱ ἐκεῖ βρετανικαί ἀρχαί ἐλάμβανον σειρὰν μέτρων εκπαιδεύσεως, τα οποία ἀπέβλεπον εις τον ἀφελληνισμόν της νήσου. Ἡ ὑπαίθρος ἐστέναζεν ἀπὸ μέτρα οικονομικῆς πίεσεως, ἀποσκοποῦντα εις την ἀποθάρρυνσιν και την ηθικὴν υποδούλωσιν των κατοίκων.

Την **27** Ἀπριλίου **1953** ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ενεργῶν ἐν ὀνόματι της Εθναρχίας της Κύπρου, ἐζήτησεν ἀπὸ τον ἀρμοστήν της Νήσου, ὅπως προαγάγη πρὸς πραγματοποιήσιν το πρὸς αυτοδιάθεσιν δικαίωμα του Κυπριακοῦ Λαοῦ κατόπιν ἀποφάσεως των Ἠνωμένων Ἐθνῶν της **10** Δεκεμβρίου **1952** και το προαγάγη πρὸς

πραγματοποιήσιν, είτε διά της αξιοποιήσεως κατά τον Ιανουάριον του **1950** δημοψηφίσματος, είτε και διά διενεργείας νέου. Τον Μάϊον του **1953** ο Κυβερνήτης της Κύπρου απήντησεν ότι η Βρετανική Κυβέρνησις δεν αντιμετωπίζει μεταβολήν του καθεστώτος εις την Κύπρον, επομένως το ζήτημα είναι κλειστόν.

Δύνασθε να αντιληφθήτε κύριοι βουλευταί την αλγεινήν εντύπωσιν την οποίαν επροξένησεν η δήλωσις αύτη του Κυβερνήτου, τόσον εν Κύπρω όσον και εν Ελλάδι.

Εις τας **10** Αυγούστου η Εθναρχία Κύπρου προσεφυγεν εις τα Ηνωμένα Εθνη, ζητούσα όπως ταύτα συστήσουν εις την Μεγάλην Βρετανίαν να σεβασθή το προς αυτήν τιθέμενον δικαίωμα του Κυπριακού λαού, συμφώνως προς τας αρχάς των Ηνωμένων Εθνών συγχρόνως ο Μακάριος δι' επιστολής του προς εμέ, εζήτησε να υιοθετήση η ελληνική Κυβέρνησις την προσφυγήν ταύτην και να σταθή η ελληνική Κυβέρνησις παρά το πλευρόν του Κυπριακού λαού.

Παρά την αδυσώπητον πίεσιν των γεγονότων, δεν ηθέλησα κύριοι βουλευταί να συμμερισθώ τότε την άποψιν του Αρχιεπισκόπου, δεν ηθέλησα να προσφύγω εις τον Οργανισμόν Ηνωμένων Εθνών, διότι εθεώρουν ότι το ζήτημα ήτο δυνατόν να λυθή διά διμερών συνομιλιών. Δεν ηθέλησα εις τα Ηνωμένα Εθνη να γίνουν συζητήσεις, αι οποίαι θα μας παρίστανον ως διΐσταμένους προς την Μεγάλην Βρετανίαν. Και επειδή τότε είχαν πληροφορηθή ότι θα ήρχετο εις την Ελλάδα δι' ανάρρωσιν, ο υπουργός των Εξωτερικών κ. Ηντεν, αποφάσισα να συναντηθώ μαζί του και να ομιλήσω.

Εν τω μεταξύ εκλήθη από την Ν. Υόρκην ο αντιπρόσωπος της Ελλάδος κ. Κύρου και εις μίαν σύσκεψιν, η οποία εγένετο εδώ, απεφασίσθη να αποτρέψωμεν τον Μακάριον, να μεταβή εις Αμερικήν διά να υποστηρίξη την προσφυγήν την οποίαν είχε κάμει. Ο δε αντιπρόσωπος της Ελλάδος κ. Κύρου ομιλών εις την Γενικήν Συνέλευσιν των Ηνωμένων Εθνών της **21** Δεκεμβρίου **1953**, προέβη εις τας εξής δηλώσεις, τας

οποίας θα έχω την τιμήν να σας αναγνώσω.

"Ο Πνευματικός και εθνικός αρχηγός των τεσσάρων πέμπτων του Εθνικού Ελληνικού πληθυσμού εζήτησεν από τον Γενικόν Γραμματέα να εγγραφή το ζήτημα της Κύπρου εις την ημερησίαν διάταξιν. Εζήτησε να συστήση ο Οργανισμός εις την βρειτανικήν Κυβέρνησιν όπως παρασχεθή το δικαίωμα του Κυπριακού Λαού προς αυτοδιάθεσιν, συγχρόνως προς απόφασιν των Ηνωμένων Εθνών της **16** Δεκεμβρίου **1952**.

Εν τούτοις το κυπριακόν ζήτημα δεν είναι μεταξύ των θεμάτων της ημερησίας διατάξεως. Η ελληνική Κυβέρνησις παρ' όλην την ισχυράν πίεσιν της ελληνικής κοινής γνώμης, δεν εδέχθη να υιοθετήση την αίτησιν του Κυπριακού Λαού να αναλάβη πρωτοβουλίαν, διότι επιθυμεί πριν προσφύγη εις τα Ηνωμένα Εθνη, να ακολουθήση την μέθοδον των φιλικών διμερών συνομιλιών. Πριν καταφύγη κανείς εις την διαιτησίαν ή την δικαιοσύνην, εξαντλεί κάθε δυνατότητα απ' ευθείας συνεννοήσεως, όταν μάλιστα πρόκειται περί δύο χωρών, τας οποίας συνδέουν μακράι εγκάρδιαι σχέσεις. Υπαρχει πάντοτε ανοικτή οδός να καταφύγη κανείς εις τον δικαστήν, όταν ο συνήθης τρόπος της φιλικής συνεννοήσεως δεν αποδώση".

Την επομένην ακριβώς ήτοι την **22** Δεκεμβρίου (Σεπτεμβρίου) του **1953** μετέβην εις την Βρειτανικήν Πρεσβείαν και συνηντήθην με τον κ. Ηντεν τον οποίον εγνώριζον από την εποχήν του πολέμου. Παρίστατο και ο προσβευτής της Μεγάλης Βρειτανίας.

Εν αρχή ο κ. Ηντεν μοι διεβίβασεν επίσημον πρόσκλησιν της Βρειτανικής Κυβερνήσεως να επισκεφθώ το Λονδίνον. Είτα εισερχόμεος εις το θέμα του ανέπτυξα πως έχει το Κυπριακόν, εις ποίαν δύσκολον θέσιν ευρίσκετο η Ελληνική Κυβέρνησις, κατόπιν της προσφυγής της Εθναρχίας, διατί δεν υιοθέτησεν αυτήν και επέμενα επί της ανάγκης, όπως εξευρεθή μία λύσις του Κυπριακού προβλήματος διά διμερών φιλικών συνομιλιών, αι οποίαι διμερείς συνομιλίαι, ιδίως δεν θα πρέπει να έχουν ως

αποτέλεσμα την εκτράχυνσιν των καλών σχέσεων, τας οποίας επιθυμούμεν να έχωμεν με την Μεγάλην Βρετανίαν.

Ο κ. Ηντεν με ήκουσε με προσοχήν, εν τούτοις ξηρώς μου απήντησεν ότι "θα επαναλάβω εκείνο, το οποίον είπα και άλλοτε, δηλαδή διά την Βρετανικήν Κυβέρνησιν δεν υφίσταται Κυπριακόν ζήτημα, ούτε εις το παρόν, ούτε εις το μέλλον. Του απήντησα τότε, κατόπιν της κατηγορηματικής ταύτης δηλώσεως, η ελληνική Κυβέρνησις θα χειρισθή πλέον το ζήτημα αυτό όπως κρίνει καλλίτερον και λυσιτελέστερον και ότι αποκτά πλέον πλήρη και απόλυτον ελευθερίαν ενεργείας (ζωηρά χειροκροτήματα).

Μετά τινα καιρόν και αφού ο κ. Ηντεν είχαν αναλάβει τα καθήκοντά του ως υπουργός των Εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας, διότι όταν είχαν έλθει εδώ ευρίσκετο εν αναρρώσει, εκάλεσα τον Πρεσβευτήν της Μεγάλης Βρετανίας και του είπον αφού τον ηυχαρίστησα διά την διαβιβασθείσαν πρόσκλησιν της Βρετανικής Κυβερνήσεως ότι θα μετέβαινον ευχαρίστως εις Λονδίον, εν τη περιπτώσει καθ' ην μεταξύ των άλλων θεμάτων των συνομιλιών, θα ήτο και το κυπριακόν ζήτημα".

Εν η περιπτώσει όμως θα απεκλείετο όμως οιαδήποτε συζήτησις επί του Κυπριακού, εθεώρουν εμαυτόν στοιχειωδώς υποχρεωμένον να μην αποδεχθώ την πρόσκλησιν, (χειροκροτήματα).

Ο βρετανός πρέσβυς διεδίδασε τα ανωτέρω εις τον υπουργόν των Εξωτερικών και μετά τινα καιρόν έλαβον έγγραφον απάντησιν εκ μέρους του κ. Ηντεν, η οποία επί λέξει ήτο η εξής: "Ελπίζω έλεγε, να συναντήσω τον στρατηγόν Παπάγον εις Λονδίον και θα ελυπούμην πολύ εάν το Κυπριακόν ζήτημα τον ημποδίζε να έλθη. Δεν δύναμαι παρά ταύτα να μεταβάλω την στάσιν μου επί του Κυπριακού".

Κατόπιν τούτου κύριοι βουλευταί, ελήφθη πλέον η απόφασις να προσφύγωμεν εις τα Ηνωμένα Έθνη.

Στη συνέχεια το λόγο έλαβε ο υπουργός Εξωτερικών Στέφανος Στεφανόπουλος ο οποίος είπε:

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριοι βουλευταί,
Η Κυβέρνησις του Ελληνικού Συναγερμού όταν απεφάσισε να φέρη το Κυπριακόν ενώπιον της διεθνούς Κοινής Γνώμης, εγνώρισε καλώς ποίαι ήσαν αι επικρατούσαι διεθνείς περιστάσεις, εγνώριζε την υφισταμένην γενικώτερον εμπλοκήν, όπως επίσης εγνώριζε και τας υφισταμένας τότε δυσμενείς συνθήκας.

Ούχ Ητιον όμως, εκ παραλλήλου, εγνώριζε καλώς ότι αι δυσμενείς αύται και κρίσιμοι συνθήκαι, είχαν ως αφετηρίαν και ως σκοπόν, την προάσπισιν της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας, εγνώριζεν, ακόμη, ότι δι' αυτήν την ελευθερίαν και δι' αυτήν την ανεξαρτησίαν, είχομεν, ήδη, αγωνισθή, ως αποκαλούμενα Ελεύθερα Εθνη, εναντίον των ορδών των μηχανοκινήτων του χιτλερισμού, εγνώριζεν ακόμη ότι διά την ελευθερίαν και την ανεξαρτησίαν, μεταπολεμικώς, είχαν συνασπισθή, άπαντα τα ελεύθερα κράτη, διά να κατορθώσωμεν διά του συνασπισμού αυτού, την ελευθερίαν να την παγιώσωμεν και την ανεξαρτησίαν να την καταστήσωμεν απρόσβλητον, δι' αυτό το θέμα το κυπριακόν, το οποίον εφάινετο ως θέμα ελευθερίας συνυφασμένον απολύτως με το θέμα της αυτοδιαθέσεως, ήτο θέμα σύμφωνον με το νόημα και το πνεύμα του αγώνος και των επιδιώξεων των καλουμένων ελευθέρων εθνών, ήτο θέμα σύμφωνον με εκείνο το οποίον αποτελεί την προμετωπίδα του Καταστατικού των Ηνωμένων Εθνών, διότι τα Ηνωμένα Εθνη, έχουν θέσει επί κεφαλής του Καταστατικού αυτών, την προάσπισιν της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας απάντων των λαών, εις τρόπον ώστε να είναι δυνατόν οι προσφεύγοντες εκεί, όπως υποτίθεται, να ευρίσκουν δικαιοσύνην και ικανοποίησιν.

Διά τούτο προ των δυσχερειών και των περιπλοκών των διεθνών περιστάσεων, ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως Στρατάρχης Παπάγος, σταθμίσας καλώς τας τας διεθνείς περιστάσεις ενόμισεν ότι είχε την υποχρέωσιν να λάβη αποφασιστικήν θέσιν έναντι του

Κυπριακού ζητήματος, ενόμισεν ότι δεν επιτρέπετο κανενός είδους επίσης δισταγμός, όταν θα επρόκειτο να παραμερισθή η ιδέα της ελευθερίας η ιδέα της ανεξαρτησίας. Η θέσις επομένως του αιτήματος του Κυπριακού λαού, ήτο λέγομεν, απολύτως σύμφωνος με το νόημα και με τας επιδιώξεις των ελευθέρων λαών, επεδίωκαν ως έλεγον, να οργανώσουν έναν κόσμον βάσει των αρχών της δικαιοσύνης και της ελευθερίας. Ελεγον ότι επεζήτην να εξασφαλίσουν την διεθνή ειρήνην και ως μέσον διά την εξασφάλισιν αυτής εισηγούντο πάλιν την ελευθερίαν, εισηγούντο την δικαιοσύνην. Ημεθα, εν τάξει, λοιπόν σύμφωνοι με το διεθνές αυτό πνεύμα όταν εφέραμεν ενώπιον αυτών, το αίτημα του Κυπριακού λαού, το οποίον ήτο αίτημα της ελευθερίας το αρρήκτως συνδεδεμένον με το αίτημα της αυτοδιαθέσεως.

Εκτοτε η Ελληνική Κυβέρνησις εθεώρησεν υποχρέωσιν της, να χαράξη σταθερώς την γραμμήν, την οποίαν ηκολούθει επί του Κυπριακού ζητήματος και θα την ηκολούθει και θα την συνέχιζε, χωρίς υπαναχωρήσεις και χωρίς διασταγμούς. Ηδη η προηγουμένη της παρούσης Κυβερνήσεως, κατά τον Μάϊον του 1952 είχε θέσει το Κυπριακόν ενώπιον της βρετανικής κυβερνήσεως και διά σχετικού υπομνήματος τότε είχε εκθέσει την πίεσιν, την οποίαν υφίστατο η ελληνική Κυβέρνησις εκ μέρους της ελληνικής κοινής γνώμης και εξέθετε ταυτοχρόνως τους φόβους αυτής, εις την περίπτωσιν κατά την οποίαν θα συνεχίζετο η εκκρεμότης του Κυπριακού και τους κινδύνους, οι οποίοι εξ αυτής θα προέκυπτον. Η απάντησις όμως της Βρετανικής Κυβερνήσεως υπήρξε ξηρά και κατηγορηματική.

Μετά τούτο η Ελληνική Κυβέρνησις τότε υπανεχώρησε και δεν επανήλθε πλέον επί του θέματος αυτού.

Όταν ο Στρατάρχης Παπάγος ανήλθεν εις την εξουσίαν κατόπιν της λαϊκής εντολής της 16ης Νοεμβρίου, αμέσως έλαβε σαφή θέσιν επί του Κυπριακού ζητήματος, εις τας προγραμματικάς αυτού

δηλώσεις, ενώπιον μας, έλεγεν: "Όσον αφορά το Κυπριακόν ζήτημα, το οποίον, ως είναι φυσικόν, συνέχει, τας ψυχάς και τας καρδίας όλων των Ελλήνων, η κυβέρνησις θα το αντιμετωπίση εντός του πλαισίου της σημερινής πραγματικότητας". Ηδη από του Ιανουαρίου **1953** είχε τα πρώτας σχερτικές επαφάς, όπως και προηγουμένως εξέθεσε, με τον πρεσβευτή της Μεγάλης Βρετανίας.

Διακαής πόθος του στρατάρχου Παπάγου, ήτο όπως το Κυπριακόν θέμα ρυθμισθή δια διμερών συνομιλιών μετά της φίλης και συμμάχου Μεγάλης Βρετανίας. "Εάν το Κυπριακόν, έλεγε τότε ο Στρατάρχης Παπάγος, ελύετο κατ' αυτόν τον τρόπον, δηλαδή διά διμερών συνομιλιών, δεν θα ήτο η Κύπρος, η οποία θα προσαρτάτο εις την Ελλάδα, θα ηδυνάμεθα να είπωμεν ότι η Μεγάλη Βρετανία θα προσήρτα την Ελλάδα ολόκληρον".

Παρά την έλλειψιν οιασδήποτε ανταποκρίσεως εκ μέρους της Βρετανικής Κυβερνήσεως και παρά τα δυσάρεστα νέα, τα οποία συνεχώς ήρχοντο από την μαρτυρικήν Μεγαλόνησον, ένθα διά σειράς ανελευθέρων μέτρων εκπαιδευτικών και οικονομικών, επεδιώκετο η κάμψις της και αφελληνισμός του εκεί ελληνικού πληθυσμού, ο στρατάρχης Παπάγος, μη λησμονών τους μακρούς και στενούς δεσμούς, οι οποίοι μας συνδέουν με την Μ. Βρετανίαν, επέμενε πάντοτε επί της φιλικής διευθετήσεως μετ' αυτής του Κυπριακού ζητήματος. Και όταν, όπως και ο ίδιος σας είπε, κατά τον Αύγουστο του **1953** η Εθναρχία αποφάσισε να προσφύγη εις τα Ηνωμένα Έθνη και εζήτησε την συμπαράστασιν της ελληνικής Κυβερνήσεως και πάλιν ο Στρατάρχης Παπάγος, αψηφών τον κίνδυνον ενδεχομένης παρεξηγήσεως, ήθελε να αποφύγη την αντιδικίαν, διότι ενόμιζεν ότι οιαδήποτε προσφυγή και συζήτησις ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών, θα ήτο δυνατόν να έχη δυσαρέστους συνεπειας διότι θα παρίστα την Ελλάδα ως ευρισκομένην εις διάστασιν με την φίλην και σύμμαχον Μ. Βρετανίαν.

Μετ' ολίγον ήλθε προς ανάρρωσιν εις την Ελλάδα ο Υπουργός της Μ. Βρετανίας ο κ. Αντονυ Ηντεν, και ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως συναντήσας αυτόν κατά την 22 Σεπτεμβρίου, εξέθηκε τας δυσχερείας της ελληνικής Κυβερνήσεως συνεπεία της ολονέν ογκουμένης πιέσεως του ελληνικού αισθήματος και επί πλέον ωμίλει εις αυτόν περί των δυνατών λύσεων, αι οποίαι θα ήτο δυνατόν εις το θέμα τούτον να επέλθουν χωρίς να διαταραχθούν αι μεταξύ των δύο καρτών πετροπαράδοτοι σχέσεις.

Ουδεμία ελληνική Κυβέρνησις ετόνισεν ο στρατάρχης Παπάγος, είναι δυνατόν να παραβλέψη τον πόθον των 400.000 Ελλήνων της Κύπρου. Η απάντησις όπως σας είπον ήτο ξηρά και κατηγορηματική: "Θα σας επαναλάβω όσα είπον και εις την προηγουμένην ελληνικήν Κυβέρνησιν. Ζήτημα Κύπρου διά την Βρετανικήν Κυβέρνησιν δεν υπάρχει ούτε εις το παρόν, ούτε εις το μέλλον".

Και ο στρατάρχης Παπάγος απήντησεν ότι κατόπιν της στάσεως ταύτης της Βρετανικής κυβερνήσεως, η ελληνική Κυβέρνησις θεωρεί πλέον εαυτήν αδέσμευτον και ότι θα ακολουθήση τον λυσιτελέστερον και επωφελέστερον δρόμον γιά την επίλυσιν του δικαίου αυτού αιτήματος. Η απόφασις περί της ακολουθητέας πολιτικής γραμμής ελήφθη τότε οριστική και αμετάκλητος χωρίς σπουδή και χωρίς βία, αλλά με ηρεμίαν και αποφασιστικότητα. Το Κυπριακόν θα προωθείτο προς την φυσικήν του λύσιν, διά των μέσων, τα οποία μας παρείχεν η διεθνής δικαιοσύνη και οι αρμόδιοι διεθνείς Οργανισμοί. Η πολιτική, η οποία έκτοτε εχαράχθη σαφώς και απαρεικλίτως είναι γνωστή εις Υμάς. Θα αναμένομεν διμερείς διαπραγματεύσεις, διά να κταλήξωμεν εις μίαν λύσιν ανεκτήν επί του Κυπριακού ζητήματος και θα ανεμένομεν μέχρι της τελευταίας προθεσμίας της οποίας μας επέτρεπε το Καταστατικόν των Ηνωμένων Εθνών. Εάν παρέλθη το διάστημα αυτό, χωρίς να λάβουν χώραν αι διαπραγματεύσεις αύται, τότε η ελληνική Κυβέρνησις θα απευθυνθή προς τον ΟΗΕ.

Πάντως προσέθεσεν ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως, χαράσων την πολιτική αυτήν, η ελληνική Κυβέρνησις θέτουσα εις εφαρμογήν την επί του Κυπριακού πολιτικήν της και ουδέν θα πράξη όπερ τότε, όπως είμεθα και πάντοτε αποφασισμένοι, όπως η διαφορά μας με την βρετανικήν Κυβέρνησιν, εφ' όσον βέβαια τούτο εξαρτάται από ημάς, ουδαμώς επηρεάσας σχέσεις του ελληνικού λαού προς τον βρετανικόν λαόν, ζητούντες από ένα διεθνές δικαστήριο δικαιοσύνην, επί ενός τοιούτου θέματος. Είμεθα αποφασισμένοι να μη επιτρέψωμεν, εφόσον βεβαίως εξαρτάται από ημάς, όπως επηρεασθούν οι μεταξύ της Ελλάδος και της Μεγάλης Βρετανίας υφιστάμενοι πατροπαράδοτοι δεσμοί. Φείδομαι, κύριοι βουλευταί του χρόνου σας και δεν θα επαναλάβω ενώπιον σας όσα άλλωστε ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως προηγουμένως σας εξέθεσε σχετικώς με τας ενεργείας εις τας οποίας εν τω μεταξύ προέβη η ελληνική Κυβέρνησις αλλά φείδομαι και της ψυχικής σας ηρεμίας μη επαναφέρων εις την μνήμην σας όσα εκ μέρους της Βρετανικής πλευράς ελέχθησαν και επράχθησαν κατά το διάστημα αυτό.

Δεν επιθυμώ να υπενθυμίσω προς υμάς την καταπληκτικήν δήλωσιν καθ' ην μόνη η Κύπρος ειδικώς και εξαιρετικώς εξ όλων των εδαφών της Κοινοπολιτείας, δεν θα αποκτήση ποτέ την ανεξαρτησίαν της, ούτε τη θλιβεράν φράσιν ότι η Ελλάς είναι μία ασταθής, αν και φιλική χώρα. Οι λόγοι αυτοί όσον και εάν μεταγενεστέρως κατεβλήθη προσπάθεια διά να μειωθή η εξ αυτών εντύπωσις, τραυματίζουν βαθύτατα την ευαίσθητον ελληνικήν ψυχήν.

Ημείς τουλάχιστον, είμεθα υπεράνω τοιούτων κρίσεων, αλλά ταυτοχρόνως, διά το δίκαιον του αιτήματος θα συνεχίσωμεν τον αγώνα μας υπέρ της δικαιοσύνης χωρίς εν τούτοις να εκτρέψωμεν διά αδικαιολογήτου οξύτητος τον αγώνα τούτον, τον δίκαιον, τον ευγενή επί του διεθνούς πεδίου, εις αγώνα ανταγωνισμού μεταξύ Ελλάδος και Μεγάλης

Βρετανίας. Τοιουτοτρόπως εφθάσαμεν εις την προσφυγήν. Απειτέλει αύτη, καθ' ημάς υπό τας δημιουργηθείσας από την Βρετανικήν αδιαλλαξίαν συνθήκας, δι' ημάς το μόνον δυνατόν ειρηνικόν μέσον προς επίλυσιν της μεταξύ της Ελλάδος και της βρετανικής Κυβερνήσεως διαφοράς".